

Jak zatrzymać przemoc?

Prawne interwencje wobec sprawców przemocy w rodzinie

parpamedia
WYDAWNICTWO KRAJOWY INSTYTUT

Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła nowe możliwości prawne ułatwiające interwencję wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Nakaz opuszczenia przez sprawcę przemocy lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

Pomoc osobie doznającej przemocy w rodzinie to w pierwszej kolejności zapewnienie jej bezpieczeństwa. Konieczność mieszkania wspólnie ze sprawcą przemocy sprawia, że osoba jej doznająca jest nieustannie narażona na akty przemocy. Dzięki nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w znacznie większym stopniu niż przed nowelizacją prawo pozwala na usunięcie sprawcy przemocy z miejsca jego zamieszkania.

Zarówno w trybie karnym, jak i cywilnym na podstawie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **nakazanie (zobowiązanie) sprawcy do opuszczenia miejsca zamieszkania nie jest uzależnione od jego tytułu prawnego do lokalu**. Oznacza to, że taki nakaz może być również nałożony na wyłącznego właściciela nieruchomości.

Przy czym możliwość taka istnieje zarówno, jeżeli toczy się sprawa karna przeciwko sprawcy przemocy, jak też, jeżeli taka sprawa nie będzie się toczyła.

Jeżeli toczy się postępowanie karne

Poza tradycyjnymi formami, takimi jak zatrzymanie sprawcy przemocy przez policję oraz zastosowanie tymczasowego aresztowania, do kodeksu postępowania karnego wprowadzono art. 275a, który stanowi, że: „Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popelni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził”.

Pomimo że przepis używa określenia „oskarżony”, ma on również zastosowanie w sytuacji, w której sprawcy przemocy w rodzinie postawiono zarzut popełnienia przestępstwa (jeszcze go nie oskarżono, ale sprawa kar na toczy się przeciwko niemu).

Aby prokurator nałożył na sprawcę nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, wniosek w tej sprawie może złożyć policja. Prokurator może taki nakaz wydać, również działając z urzędu. Tym samym w praktyce osoba doznająca przemocy może sama zwrócić się do prokuratora o nałożenie takiego obowiązku. Jeżeli stwierdzi on, że wydanie takiego nakazu jest zasadne, uczyni to, działając z urzędu.

Nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania ma zastosowanie przez trzy miesiące. Jeżeli po upływie tego czasu nadal zasadnym jest dalsze nakazanie opuszczenia miejsca zamieszkania, sąd rejonowy może przedłużyć nakaz o dalsze trzy miesiące. Aby tak się stało, wniosek o przedłużenie nakazu powinien wnieść prokurator. Przedłużać nakaz sąd może wielokrotnie, jednak każdorazowo o trzy miesiące.

Zastosowanie art. 275a k.p.k. może mieć miejsce aż do czasu uprawomocnienia się wyroku w sprawie. Jeżeli będzie to wyrok skazujący sprawcę, prawo przewiduje możliwość nałożenia na sprawcę przemocy nakazu opuszczenia miejsca zamieszkania bez względu na to, czy wykonanie wymierzonej sprawcy kary zostało przez sąd zawieszona, czy nie. Jeżeli sąd skáže sprawcę i nie zawiesi mu wykonania kary, ma możliwość na podstawie art. 39 k.k. nałożyć na skazanego środek karny w postaci: nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt. 2e k.k.). Środek ten będzie mógł być nałożony, jeżeli sąd skáže sprawcę za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy przeciwko osobie najbliższej. Czas, w którym osoba skaza-

na ma opuścić miejsce zamieszkania, może wynosić od roku do dziesięciu lat.

Nakazanie opuszczenia lokalu w trybie cywilnym

Do sądu powinna się zwrócić osoba doznająca przemocy poprzez złożenie wniosku o zobowiązanie do opuszczenia mieszkania. Rozprawa w przedmiocie rozpoznania wniosku powinna się odbyć w ciągu miesiąca od wniesienia wniosku. W celu skuteczniejszego zapewnienia bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy wprowadzono zasadę, że orzeczenie sądu pierwszej instancji staje się wykonalne z chwilą ogłoszenia (jeżeli sprawca się odwoła, nie wstrzymuje to wykonania orzeczenia).

Zakaz zbliżania się sprawcy przemocy do pokrzywdzonego

Zakaz ten można nałożyć zarówno, gdy sąd zawiesza wykonanie kary, jak i gdy wymierza karę bez zawieszenia. W tym drugim przypadku zakaz zbliżania wymierza się w latach od roku do lat piętnastu. Jednocześnie sąd określa, na jaką odległość sprawcy nie wolno się zbliżać do danej osoby.

Poza samym zakazem zbliżania się sąd ma możliwość w sposób bardziej kompleksowy zapewnić bezpieczeństwo osobie doznającej przemocy. W tym celu obok zakazu zbliżania się można nałożyć zakaz kontaktu oraz zakaz przebywania w określonych miejscach (wskazać przestrzeń, w której sprawcy nigdy nie wolno przebywać). Zarówno zakaz kontaktu, jak i zakaz przebywania w określonych miejscach może zostać nałożony nie tylko po wyroku, ale również w postępowaniu przygotowawczym w trybie dozoru policji.

Osoba, na którą sąd nałożył zakaz kontaktu, zakaz zbliżania się lub nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli nie stosuje się do ww. obowiązków, popełnia przestępstwo z art. 244 k.k., które zagrożone jest karą do trzech lat pozbawienia wolności.

Uruchomienie „szybkiej ścieżki” wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia osobom, które ponownie stosują przemoc w rodzinie

Zdecydowana większość sprawców przemocy w rodzinie, którzy zostali skazani za przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby najbliższej, ma orzeczoną karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem. Jako przykład można wskazać skazania na podstawie art. 207 § 1 k.k. w 2011 roku. Na 13 500 skazanych 11 011 osobom zawieszono wykonanie kary. Z tego powodu bardzo ważnym elementem reagowania na zachowanie sprawcy po wyroku jest możliwość szybkiego odwieszenia kary w przypadku, gdyby sprawca ponownie dopuścił się aktu przemocy. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w sposób rygorystyczny uregulowała kwestię odwieszenia kary sprawcy przemocy, ustanawiając zasadę, że odwieszenie kary jest obowiązkowe w przypadku, gdy skazany w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny poprzez stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej albo osoby małoletniej wspólnie z nim zamieszkującej (art. 75 § 1a k.k.):

Skuteczne i szybkie działanie wobec sprawcy przemocy w rodzinie, który już został skazany, jest uzależnione m.in. od posiadania informacji przez właściwe służby zarówno o skazaniu sprawcy, jak i o fakcie ponownego stosowania przemocy. W celu usprawnienia przepływu informacji przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, PARPA oraz Policji zawarły porozumienie, na mocy którego **Pogotowie „Niebieska Linia”** może koordynować przepływ informacji oraz wykonywanie działań wobec sprawcy przemocy. Na mocy niniejszego porozumienia koordynator Pogotowia może skontaktować się z właściwą miejscowo do interwencji jednostką Policji, a także kuratorem sądowym (jeżeli sprawowany jest nadzór kuratora). Działania koordynatora mają na celu przyspieszenie procedury odwieszenia kary lub warun-

kowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary. Tradycyjnie, zgłoszenie naruszenia warunków zawieszania kary lub przedterminowego zwolnienia powinno nastąpić pod numerem telefonu.

801-12-00-02

www.niebieskalinia.info

Objęcie osób stosujących przemoc w rodzinie procedurą „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” nie przesądza tego, czy w danej rodzinie dochodzi do przemocy. Z tego powodu osoby w niej uczestniczące nie są nazywane osobą doznającą przemocy lub stosującą przemoc. W wyniku prowadzonych działań zarówno przedstawiciele pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz kuratorzy sądowi, jak i grupa robocza lub zespół interdyscyplinarny mają za zadanie ustalić sytuację danej rodziny oraz udzielić jej członkom wsparcia i pomocy. Samo wszczęcie procedury ma miejsce w przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie i odbywa się poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A. Zasada ogólna nakazuje, aby wypełnienie formularza A następowało w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że została dotknięta przemocą w rodzinie.

Procedura „Niebieskie Karty” jest niezależna od procedury karnej. Oznacza to, że obie procedury mogą się toczyć równolegle. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nie ma wpływu na przebieg procedury karnej i odwrotnie – nie można zakończyć procedury „Niebieskie Karty” z tej przyczyny, że zakończyła się procedura karna.

Więcej informacji:

G. Wrona: Prawne interwencje wobec sprawców przemocy w rodzinie.

www.parpamedia.pl